

Dåpen i de lutherske bekjennelser

NELA, Oslo 9. oktober 2019

Knut Alfsvåg

Dåpen i Konkordieboken

- Nicenum
- Katekismene
 - De schmalkaldiske artikler
- CA og apologien
- FC omtaler dåpen bare i fordømmelsen av gjendøpere og schwenkfeldianere (spiritualister)

Nicenum

- Én dåp til syndenes forlatelse
 - «Syndenes forlatelse» i R og A refererer til dåpen
 - Jfr. Apg 2,38
- Gjøres eksplisitt og knyttes til Ef 4,4-6 når det tas inn i NCs forløpere
- Guds avgjørende inngrep til menneskets nyskapelse
- Det eneste i kirkens liv NC eksplisitt viser til

Lille katekisme

- Enkel gjengivelse av de sentrale dåpstekstene
- Matt 28,18-19
- Mark 16,16
- Tit 3,5
- Rom 6,4
- Guds handling til menneskets nyskapelse

Store katekisme

- Begynner i Matt 28 og Mark 16
- Dåpen som Guds gjerning
 - Manifestering av guddommelig nærvær: Døpt av Gud selv
 - Kan ikke erstattes av munkeløfter e. l.
 - Ordet og vannet hører sammen
 - Ikke bare vann!

Dåpens hensikt og mottager

- Den gjør salig (Mark 16,16; σωθήσεται/salvus erit/wird selig)
 - Forløst fra synd, død og djevel
 - Troen må ha noe den tror
 - Det Gud gjør, kommer gjennom sansene inn i hjertet
- «Den som tror . . .»
 - Dåpen er Guds gjerning, ikke vår

Dåpens betydning

- Drukning og oppreisning: Dåpshandlingen som bilde
- Kristenlivet som daglig dåp
- Omfatter derfor også boten

Barnedåpen

- Erfaringsbevis: De barnedøpte er helliggjort
- Avvises barnedåpen, forsvinner kirkens kontinuitet
 - Men kirken forgår ikke før verdens ende (jf. Matt 16,18)
 - 3. trosartikkel begrunner i seg selv barnedåpen
- Tro er ikke en betingelse for dåp
 - Falsk trosbekjennelse gjør ikke dåpen ugyldig
 - Barna har tro, men det er ikke derfor vi døper dem
- Det praktiske poeng: Har du ikke tatt rett imot dåpen før, så gjør det nå!

Konklusjon

- Guds innstiftelse lar seg ikke rokke
- Dåpen er Guds handling til menneskets nyskapelse

De schmalkaldiske artikler

- Dogmehistoriske presiseringer
- Mot Thomas og dominikanerne: Ingen åndelig kraft i vannet
- Mot Scotus og fransciskanerne: Dåpen tar bort synd ved Guds viljes bistand (altså er løftet ikke nok i seg selv)
 - Det nominalistiske forbehold
 - En anti-inkarnatorisk teologi

Confessio Augustana

- Artikkel 9
 - Dåpen er nødvendig til frelse
 - Nåden tilbys
 - Vag formulering?
 - Barnedåpen bekreftes og gjendøperne avvises
- Artikkel 13
 - . . . For å vekke og styrke troen
 - ad excitandam et confirmandam fidem

Dåpen og munkeløftene

- CA 27
- Løftenes byrder
- blir prinsipielt umulige når de likestilles med dåpen
- eller til og med stilles over dåpen

Dåpen og arvesynden (peccatum originale/originis)

- CA 2: Frelse er nyskapelse fra grunnen av, ikke samarbeid med en intakt rest
- Konfutasjonen avviser at arvesynden består i den dømte
- Apol. 2
 - ML: Dåpen tar bort syndens skyld, men ikke den onde lyst (jf. Antilatomus)
- Dette problemet består; jf. JD 30
 - Dermed svekkes det ubetingede i nyskapelsen
 - Frelse gis til den som reelt er fanget i synd

Ytterligere presiseringer

- Apol. 13: Sakramentdefinisjonen
- Apol. 24,18: Dåpen er Guds gjerning i oss
- Apol. 27,9: (Legitime) løfter bør holdes, men deres status (i forhold til dåpen) må diskuteres

Det overordnede problem: Forholdet mellom nåde og natur

- Gjendøperne: Ingen relasjon mellom nåde og natur
 - Implikasjon: Inkarnasjonen problematiseres (jf. kritikken av Schwenkfeld)
- Romersk-katolsk: Naturen må forstås med henblikk på nåden
 - Frykter manikeisme
 - Implikasjon: Benådningen problematiseres

Den lutherske løsning

- Skapelse og inkarnasjon forankrer Guds nærvær i det naturlige
- Uten å svekke dets moralske tvetydighet («den onde lyst»)
- Åpner for et nærvær som både er reelt og ubetinget
- Dåpen er derfor Guds avgjørende inngrep til menneskets nyskapelse